

Sygn. akt V ACa 553/14

V ACz 734/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2015r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucjan Modrzyk
Sędziowie:	SA Grzegorz Stojek (spr.) SO del. Aleksandra Janas
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2015r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)w C.

przeciwko(...)w C., (...)w C., (...) w C., (...)w C., (...)w C., A. O. i J. O.

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (...) w C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 8 kwietnia 2014r., sygn. akt V GC 128/12

oraz zażalenia pozwanych A. O. i J. O.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie zawarte w punkcie 3

wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 8 kwietnia 2014r., sygn. akt V GC 128/12

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie 1 w ten sposób, że oddala powództwo,

- w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od powoda (...) w C. na rzecz pozwanego(...)w C. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem kosztów procesu,

- w części orzekającej o kosztach procesu na rzecz pozwanych A. O. i J. O. (punkt 3) w ten sposób, że zasądza od powoda (...)na rzecz pozwanych A. O. i J. O. po 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów procesu;

2. zasądza od powoda(...)w C. na rzecz pozwanego (...)w C. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. nakazuje pobrać od powoda (...) w C. na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) kwotę 10.000 (dziesięć tysięcy) złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji;

4. oddala zażalenie w pozostałej części;

5. zasądza od powoda(...)w C. na rzecz każdego z pozwanych A. O. i J. O. po 186 (sto osiemdziesiąt sześć) złotych tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

Sygn. akt V ACa 553/14

V ACz 734/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie, po pierwsze, ustalił, że powód (...)w C. jest w 38/192 częściach współwłaścicielem nieruchomości zabudowanej, stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,2915 ha, położonej w C. przy ul. (...), objętej księgą wieczystą nr (...) Sądu Rejonowego w Częstochowie oraz jest w 38/192 częściach współwłaścicielem nieruchomości zabudowanej, stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,0596 ha, położonej przy ul. (...) w C., objętej księgą wieczystą nr (...) Sądu Rejonowego w Częstochowie, po drugie, oddalił powództwo o ustalenie w zakresie, w jakim skierowane zostało przeciwko pozwanym (...)w C., (...)w C., (...) w C., (...) w C., (...)w C., A. O. i J. O., po trzecie, umorzył postępowanie o zapłatę kwoty 475.000 zł, po czwarte, zasądził od pozwanego (...)w C. na rzecz powoda kwotę 13.617 zł, po piąte, nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanych A. O. i J. O..

Rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne i oceny prawne.

Do 1973 r. na terenie powiatu (...) funkcjonowało 7 cechów, w tym dwa cechy o podobnych nazwach i podobnych profilach branżowych jak strony niniejszego postępowania, mianowicie (...) oraz (...). Siedziba każdego z siedmiu cechów znajdowała się w C. przy ul. (...). Cechy te były współwłaścicielami dwóch nieruchomości w C.: przy ul. (...) i ul. (...). Współwłaścicielami tych nieruchomości były też: (...)w S. oraz (...)w K..

W 1973 r. sześć cechów z terenu powiatu (...) połączyło się w jeden: (...) z siedzibą w C., znajdującą się przy ul. (...), któremu przysługiwało prawo współwłasności do obu wskazanych wcześniej nieruchomości w 32/48 częściach. Cechem, który nie połączył się z pozostałymi był (...)w C., któremu prawo współwłasności do tych nieruchomości przysługiwało w 10/48 częściach. W pozostałej części właścicielami tych nieruchomości były dwa cechy spoza powiatu (...), które przysługujące im udziały przekazały (...) w C. powołanemu w 1973 r. Wpisy w księgach wieczystych dokonane w 1982 r. dotyczyły (...)zarejestrowanego w 1973 r., na co wskazują podstawy wpisów.

W 1981 r., wobec znacznego przyrostu liczby rzemieślników, (...) w C., zarejestrowany w 1973 r., podzielił się na cztery cechy, co zapowiedziano na posiedzeniu jego zarządu w dniu 27 maja 1981 r., a nastąpiło na walnym zgromadzeniu delegatów, które odbyło się 20 czerwca 1981 r. Uchwałą nr (...) podjętą wówczas przez walne zgromadzenie delegatów (...)w C. określono na jakie cechy się on dzieli oraz ich zakres branżowy, zaś w uchwale nr(...)zaznaczono sposób podziału majątku powstałych cechów; określono też składy komitetów założycielskich nowo powołanych czterech cechów.

Wszystkie cechy powstałe z podzielonego (...)miały siedzibę przy ul. (...) w C..

Kierownik biura (...) w C., R. K., pismem z 3 marca 1982 r. zawiadomił Wydział (...) Urzędu Miejskiego w C. o powołaniu i rozpoczęciu działalności czterech cechów z dniem 1 stycznia 1982 r.

Walne zgromadzenia powstałych czterech cechów, takimi samymi uchwałami nr (...), uchwały, że własność majątku należy niepodzielnie do tych cechów. Sąd Okręgowy stwierdził, że cechy te nie miały żadnego majątku poza majątkiem podzielonego cechu, więc uchwały nr (...), o jakich była teraz mowa, dotyczyły współwłasności dwóch nieruchomości, o które chodzi w sprawie. Były to pierwsze, wyborcze, posiedzenia walnych zgromadzeń cechów założonych w wyniku podziału (...) w C., jaki nastąpił w 1981 r., zarejestrowanych w 1982 r. Z treści wskazanych uchwał oznaczonych nr (...) wynika prawo (...) w C. do administrowania majątkiem, a zarządzanie nim przysługiwało zarządom cechów. Uzasadnieniem dla sformułowań „o niepodzielności całości” majątku, jakie użyto w uchwałach nr (...), był też fakt, że żaden z cechów nie został wpisany do ksiąg wieczystych jako właściciel nieruchomości.

Opinie o podziale w 1981 r. (...) w C. na cztery cechy wydał Związek (...) (w dniu 16 maja 2007 r.) oraz (...) w C. (w dniu 10 sierpnia 2006 r.).

Od powołania go w 1981 r. (...) w C. pozostawał w zgodzie z pozostałymi trzema cechami w zakresie administrowania nieruchomościami, w szczególności wielokrotnie pisemnie twierdził, że obie nieruchomości stanowią współwłasność cechów (w tym powoda), administrował nieruchomościami w imieniu pozostałych cechów (w tym powoda), dokonywał rozliczeń finansowych z powodem, jak ze współwłaścicielem nieruchomości.

Fakt, że majątek (...) w C. podzielonego w 1981 r. należy do powołanych w jego miejsce czterech cechów wynikał z jego podziału. Powstałe cztery cechy są następcami prawnymi z mocy postanowień ostatniego walnego zgromadzenia delegatów (...) w C.. Fakt podziału majątku potwierdzają również zapisy protokołu lustracji.

Po podziale, jaki nastąpił w 1981 r., cztery cechy, w tym powód, w marcu 1982 r. zostały zarejestrowane przez Urząd Wojewódzki w C..

Wobec (...) w C. Urząd Wojewódzki w C. w dniu 25 marca 1982 r. wydał decyzję nr (...) o wpisaniu (...) do rejestru; numer tej decyzji wynika z protokołu lustracji.

Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwany (...) w C., uzasadniając stanowisko o kontynuacji działalności, wskazywał na decyzję nr (...) o zarejestrowaniu statutu ze zmianami, co miało świadczyć o tym, że nie został wpisywany do rejestru w 1982 r. Do około 2005 r. uznawał się za jednego z pięciu współwłaścicieli tych nieruchomości, obok trzech cechów powstałych w miejsce (...) z 1973 r. oraz (...), który w 1973 r. nie połączył się z pozostałymi cechami. Pozwany administrował nieruchomościami, o które chodzi w sprawie, jako współwłaściciel, rozliczając się z innymi cechami z dochodów i kosztów ich utrzymania. W 2001 r. pozwany (...) w C. został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, jako (...) w C.. We wniosku o wpis, jako podstawę swego powstania, wskazał uchwałę komitetu organizacyjnego reprezentowanego przez Z. P.. (...) w C. zmienił nazwę na (...) w C..

Już po zmianie nazwy, około 2005 r., wykorzystał identyczność swej dotychczasowej nazwy z nazwą cechu wpisanego do ksiąg wieczystych, (...) w C. złożył wniosek o wpis zmienionej nazwy do ksiąg wieczystych prowadzonych dla tych nieruchomości. Wpis został dokonany w 2007 r.

Wpisy dotyczące (...) w C., jakie w księgach wieczystych zostały dokonane w 1982 r., nastąpiły bez wniosków, gdyż za takie nie można uznawać pism podpisanych tylko przez R. K., ówczesnego dyrektora biura (...), zatrudnionego przez ten cech. Z uwagi na dokonanie tych wpisów powód w 2010 r. zwrócił się do Sądu Rejonowego w Częstochowie o ich wykreślenie z urzędu, jako wpisanych bez wniosku, bez wymaganych dokumentów, niezgodnie ze stanem prawnym, czego Sąd Rejonowy odmówił, co uzasadnił tym, że powód nie przedstawił dokumentów, które są wymagane dla zmiany wpisów.

Do 2005 r. (...) w C. przyznawał, że powodowi i pozostałym cechom, które są stronami procesu, przysługuje prawo współwłasności do nieruchomości. Zmiana stanowiska pozwanego (...) w C. w tym przedmiocie nastąpiła w związku z

powstaniem przychodów z nieruchomości przy ul. (...) (nieruchomość przy ul. (...) była zajęta w większości na siedziby cechów i nie przynosiła dochodów). Osiągane korzyści z czynszu najmu pozwany (...) w C. pozostawiał dla siebie, twierdząc, że pozostałe cechy nie są współwłaścicielami obydwu nieruchomości. Wtedy też poinformował pozostałe cechy, że jest wpisany do ksiąg wieczystych jako współwłaściciel obu nieruchomości (w 38/48 częściach).

Sąd Okręgowy uznał jednak, że w 1982 r. został wpisany do ksiąg wieczystych prowadzonych dla nieruchomości, o które chodzi w sprawie, (...) w C., jaki powstał w 1973 r., a nie pozwany (...) w C., który powstał w 1981 r. (jako (...) w C.). Pozwany Cech (...) w C. został wpisany w październiku 2007 r., na skutek wniosku o uaktualnienie nazwy, właśnie jako (...) w C.. Chociaż ten pozwany zmienił nazwę już kilka lat wcześniej, to nie wnosił o wpis zmiany nazwy w księgach wieczystych.

Sąd Okręgowy wskazał dowody, na których się oparł. Odmówił wiary zeznaniom J. H., reprezentanta (...) w C., jako nieznajdującym potwierdzenia w dokumentach.

Sąd Okręgowy podkreślił, że kwestia powstania cechów w 1981 r. oraz majątku cechów była wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięcia zarówno Sądu Rejonowego w Częstochowie i Sądu Okręgowego w Częstochowie. Również w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że w 1981 r. nastąpił podział (...) w C. na cztery nowe cechy. Jego zdaniem, materiał dowodowy potwierdza, że w wyniku uchwały, jaką walne zgromadzenie delegatów (...) w C. podjęło 20 czerwca 1981 r., powstały cztery nowe cechy, w tym (...) w C.. Zatem przestał istnieć (...) powołany w 1973 r. W jego miejsce weszły cztery nowo powstałe cechy i każdy z nich ma prawo do udziału w majątku, który wcześniej należał do zlikwidowanego (...), w tym do udziału we współwłasności nieruchomości przy ul. (...) i ul. (...) w C..

Uznał, że uprawnione organy (...) w C. podjęły decyzję o podziale majątku pomiędzy cztery cechy, mianowicie (...) w C., (...) w C., (...) w C. i (...) w C.. Treść uchwał nr (...) i (...) jest jednoznaczna i kategoryczna i nie budziła żadnych wątpliwości interpretacyjnych Sądu Okręgowego. Zgodnie z art. 26 ustawy z dnia 8 czerwca 1972 r. o wykonywaniu i organizacji rzemiosła (tekst jednolity w Dz. U. z 1983 r. Nr 7, poz. 40 ze zm.), organami cechu są: walne zgromadzenie członków, zarząd, komisja rewizyjna i sąd cechowy. Zakres i tryb działania cechu oraz jego organów, jak też tryb odwoływania od uchwał organów cechu określa statut cechu, a zgodnie z jego § 14 oraz § 15 pkt 6 walne zgromadzenie jest najwyższym organem powołanym do podejmowania uchwał w sprawach należących do zakresu jego działalności, w tym podejmowania uchwał w sprawie nabycia, zbycia lub obciążenia nieruchomości. W dniu 20 czerwca 1981 r. uprawnienie walnego zgromadzenia delegatów (...) w C. do rozporządzenia mieniem cechu znajdowało podstawę prawną. Dlatego uchwały nr (...) i nr (...) są skuteczne prawnie. Analiza ich treści doprowadziła Sąd Okręgowy do wniosku o wydzieleniu czterech nowych cechów i zmianie stanu prawnego mienia, z własności przysługującej dawnemu (...) w C. na współwłasność, która przysługuje nowym czterem cechom. Co do podziału mienia podjęto uchwałę o odłożeniu decyzji w czasie. Konsekwencją podjętych uchwał były kolejne decyzje Urzędu Wojewódzkiego w C. z 25 marca 1982 r. o rejestracji cechów, przez co uzyskały one osobowość prawną. Postępowanie przeprowadzone zostało zgodnie z rozporządzeniem Ministra Handlu Wewnętrznego i Usług z dnia 30 września 1972 r. w sprawie zasad organizacji cechów i nadzoru organów prezydiów rad narodowych nad ich działalnością (Dz. U. Nr 45, poz. 289; dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji cechów). Z pisma (...) oraz opinii (...) w C. wynika, że 20 czerwca 1981 r. powołane zostały cztery nowe cechy w miejsce dotychczas funkcjonującego (...) w C.. Zgodnie z obowiązującą wówczas procedurą prawną-administracyjną, Urząd Wojewódzki w C. wydał dla nowo powołanych cechów cztery odrębne decyzje o powołaniu jednostek cechowych. W ocenie Sądu Okręgowego decyzje administracyjne były więc podyktowane treścią uchwały podjętej w dniu 20 czerwca 1981 r. i regulowały kwestie dotyczące procedury administracyjnej, w żaden sposób nie wpływając na ukształtowanie stosunków prawnych pomiędzy stronami. W tym zakresie Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego w Częstochowie (wyrażone w uzasadnieniu wyroku w sprawie I C 818/11) i Sądu Okręgowego w Częstochowie (wyrażone w uzasadnieniu wyroku w sprawie VI Ca 283/13), że decyzje wydane przez Urząd Wojewódzki Wydział (...) w C. stanowiły jedynie wyraz akceptacji wyrażonej w formie uchwały pierwotnego Cechu (...). Decyzje te mają charakter administracyjny, proceduralny i porządkowy. Miały więc na celu usankcjonowanie woli zainteresowanych cechów. W sprawach, w których wydano te decyzje nie była badana sytuacja pod względem merytorycznym, dotyczącym również stosunków majątkowych pomiędzy cechami, a jedynie kwestie formalne. Decyzje te w żaden sposób nie przesądzają o kwestiach dotyczących współwłasności nieruchomości

stanowiących majątek cechów. Sąd Okręgowy stwierdził, że nie znajdują odzwierciedlenia w zgromadzonym materiale twierdzenia pozwanego(...) w C. o tym, że w 1981 r. nie nastąpiła likwidacja (...), jaki powstał w 1973 r., którego działalność kontynuuje i że trzy pozostałe cechy wydzieliły się z (...) w C. powstałego w 1973 r.

Za niezasadne uznał też stanowisko pozwanego (...) w C., że zachodzi tożsamość stron i przedmiotu niniejszego procesu oraz procesu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz że powód, jako podstawę swego roszczenia, podał w obu sprawach te same fakty i okoliczności, przez co zachodzić ma powaga rzeczy osądzonej. Podkreślił, że powód wytoczył powództwo dla zachowania swoich praw. Wcześniejsze powództwo wytoczone przez powoda w sprawie o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym zostało oddalone z powodu braku dokumentu będącego podstawą wpisu w księgach wieczystych i dlatego powód wytoczył powództwo o ustalenie współwłasności. W razie jego uwzględnienia uzyska bowiem podstawę wpisu prawa współwłasności. Interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa przejawia się więc w niekorzystnym dla powoda rozstrzygnięciu w sprawie o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych, gdyż wobec tego orzeczenia powództwo o ustalenie stało się dla powoda jedyną możliwością uzyskania ochrony prawnej.

Z tych przyczyn uwzględnił powództwo skierowane przeciwko (...) oraz oddalił je względem pozostałych pozwanych. Powód nie ma interesu prawnego, żeby żądać ustalenia prawa współwłasności wobec tych podmiotów, gdyż nie mają tytułu prawnego do odpowiedniej części udziału pozwanego(...) w C. we współwłasności nieruchomości, o które chodzi w sprawie. (...) zbył swój udział w nieruchomości przy ul. (...) w C. na rzecz A. O. i J. O.. Stosownie do art. 192 pkt 3 kpc zbycie rzeczy lub prawa, a także przeniesienie posiadania rzeczy nie pozbawia zbywcy biernej legitymacji procesowej. Przepis ten jest normą materialno prawną, stanowiąc samoistną podstawę legitymacji zbywcy (tzw. substytucja albo podstawienie procesowe względne), który działa w imieniu własnym, ale na rzecz nabywcy.

Sąd Okręgowy wskazał art. 189 kpc, jako podstawę prawną orzeczenia.

Orzeczenie o kosztach procesu pomiędzy powodem a (...) w C. uzasadnił treścią art. 98 kpc. Natomiast orzeczenie o kosztach procesu między powodem a A. O. i J. O. umotywował treścią art. 102 kpc, wskazując na to, zbycie rzeczy w toku procesu było okolicznością niezależną od powoda i nie może on ponosić negatywnych konsekwencji tego faktu.

W apelacji pozwany (...) w C. wniósł w istocie o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku w części uwzględniającej powództwo i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zarzucił naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 24 powołanej już ustawy z dnia 8 czerwca 1972 r. o wykonywaniu i organizacji rzemiosła, lecz w brzmieniu obowiązującym w 1981 r. (to jest określonym w Dz. U. z 1977 r. Nr 4, poz. 20) w związku z § 2, 6 i 8 rozporządzenia w sprawie organizacji cechów, powołanego wcześniej, przez przyjęcie, że na podstawie uchwały walnego zgromadzenia delegatów (...) w C. powstał w 1981 r. „nowy” (...) w C., jak też art. 189 kpc przez uwzględnienie powództwa mimo niewykazania przez powoda interesu prawnego, o jakim mowa w tym przepisie.

Ponadto zarzucił naruszenie przepisów postępowania. Po pierwsze, art. 365 w związku z art. 366 kpc przez rozpoznanie sprawy, pomimo stanu powagi rzeczy osądzonej, gdyż między tymi samymi stronami o to samo roszczenie toczył się przed Sądem Rejonowym w Częstochowie proces o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, sygn. akt I C 557/08, zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z 2 marca 2010 r., sygn. akt VI Ca 79/10, który zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie w ten sposób, że oddalił powództwo o uzgodnienie treści dwu ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym. Po drugie, art. 233 § 1 w związku z art. 244 kpc przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na powołaniu nieistniejącej decyzji administracyjnej i pominięciu decyzji Urzędu Wojewódzkiego w C., Wydziału (...) (z dnia 17 października 1981 r. o numerach (...), (...)i (...), z 25 marca 1982 r. o numerach (...), (...)i (...)), jak też na pominięciu dowodu z pisma Urzędu Wojewódzkiego w

C. z dnia 13 maja 1985 r. (znak: (...)) i z protokołu nr (...) z dnia 6 listopada 1981 r. ze spotkania zarządu (...) w C. z przedstawicielami komitetów założycielskich (...) w C., (...)w C. oraz (...) w C..

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od (...) kosztów postępowania apelacyjnego.

W zażaleniu pozwani A. O. i J. O. wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia o kosztach procesu zawartego w punkcie 3 wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt V GC 128/12, przez zasądzenie na rzecz każdego z tych pozwanych od powoda kwot po 3.600 zł tytułem kosztów procesu. W toku postępowania zażaleniowego wnieśli też zasądzenie kosztów tego postępowania.

Zarzucili naruszenie art. 102 kpc przez jego nietrafne zastosowanie i art. 98 kpc przez jego błędne niezastosowanie.

Powód wniósł o oddalenie zażalenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Zawarty w apelacji zarzut naruszenia art. 365 w związku z art. 366 kpc w istocie dotyczy zagadnienia nieważności postępowania, o jakiej mowa w art. 379 pkt 3 kpc. Pozwany (...) w C. twierdzi przecieź, że została już prawomocnie rozpoznana sprawa o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami. Odwołuje się do tego, że przed Sądem Rejonowym w Częstochowie toczył się proces z powództwa (...) w C. oraz (...)w C. przeciwko (...)w C. oraz (...) w C. o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych nr (...) i nr (...) Sądu Rejonowego w Częstochowie z rzeczywistym stanem prawnym, sygn. akt I C 557/08, jaki został zakończony prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z 2 marca 2010 r., sygn. akt VI Ca 79/10, który na skutek apelacji (...)w C. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 16 października 2009 r. (jakim powództwo zostało uwzględnione poprzez nakazanie wpisania w obu księgach wieczystych, że (...)w C., (...) w C., (...)w C. i (...)w C. przysługują udziały po 38/192 części we współwłasności obu nieruchomości objętych tymi księgami wieczystymi) w ten sposób, że oddalił powództwo, gdyż „Zaferowane przez stronę powodową dowody nie pozwalają na przyjęcie istnienia materialno-prawnej podstawy wpisu, a więc usunięcia niezgodności” (k. 29-34). Przedmiotem procesu o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, opartym o art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jednolity w Dz. U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.; dalej: ukwh) jest usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym. Z kolei przedmiotem procesu o ustalenie, że dany podmiot jest współwłaścicielem określonej nieruchomości jest udzielenie mu ochrony prawnej niezależnie od treści (poza treścią) księgi wieczystej, co – jak wyjaśniono w judykaturze – następuje przez usunięcie niepewności zachodzącej w stosunkach pomiędzy powodem (legitymowanym interesem prawnym) a wyznaczoną tym interesem osobą pozwaną. Podkreślając, że powództwo w niniejszym procesie skierowane jest jeszcze przeciwko pozwanym A. O. i J. O., którzy jednak swe prawa do nieruchomości wywodzą z nabycia udziału w nieruchomości od (...)w C., ale także przeciwko (...)w C., podkreślić trzeba inny cel obu postępowań, o których teraz mowa. Nie zachodzi nieważność postępowania określona w art. 379 pkt 3 kpc, gdyż wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami (art. 366 kpc). Innym zagadnieniem jest kwestia związania wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z 2 marca 2010 r., sygn. akt VI Ca 79/10, o czym mowa w art. 365 § 1 kpc, gdyż tylko ta jednostka redakcyjna tego przepisu jest istotna w sprawie („Orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.”). Idzie tu o związanie sentencją wyroku, a nie jego uzasadnieniem, jak wielokrotnie wyjaśniał to Sąd Najwyższy, bowiem przedmiotem prawomocności materialnej jest ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły, przez co sąd nie jest związany ustaleniami faktycznymi poczynionymi w innej sprawie i poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu zapadłego wyroku, co jednak nie wyklucza sięgania do okoliczności objętych uzasadnieniem wcześniejszego orzeczenia, jeżeli jest to potrzebne dla określenia granic prawomocności materialnej. Powaga rzeczy osądzonej rozciąga się bowiem również na zawarte w uzasadnieniu motywy rozstrzygnięcia, które mogą mieć znaczenie dla ustalenia zakresu mocy wiążącej i powagi rzeczy osądzonej prawomocnego orzeczenia,

czyli dla określenia granic jego prawomocności materialnej w rozumieniu art. 365 § 1 kpc, przy czym przesądzenie prawomocnym wyrokiem kwestii o charakterze prejudycjalnym dla późniejszej toczącej się sprawy oznacza, że w tym drugim postępowaniu kwestia ta nie może być już badana. Nie jest rzeczą Sądu Apelacyjnego analiza w czasie rozpoznawania niniejszej sprawy, czy rozstrzygnięcie w sprawie VI Ca 79/10 Sądu Okręgowego w Częstochowie jest następstwem przyjęcia poglądu, że w procesie opartym o art. 10 ukwł obowiązują ograniczenia dowodowe, jak w postępowaniu wieczystoksięgowym, czy też skutkiem przyjęcia innego poglądu prawnego. Decydujące znaczenie ma jedynie to, że powództwo o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym zostało ostatecznie oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie, o którym była mowa, gdyż nie przesądził kwestii współwłasności powoda obu nieruchomości. Zakończony w taki sposób proces o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym nie stanowi więc tego rodzaju przeszkody, ze względu na którą art. 365 § 1 kpc miałby sprzeciwiać się uwzględnieniu powództwa o ustalenie, gdyby zostało wykazane. Jednakże wskazany proces o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym nie pozostaje bez wpływu na interes prawny powoda w ustaleniu prawa współwłasności obu nieruchomości, o czym dalej.

Przechodząc do kolejnego zarzutu naruszenia przepisów postępowania, to jest oparcia rozstrzygnięcia o nieistniejącą decyzję administracyjną, o której mowa w protokole z lustracji pełnej (k. 79-105), to jest decyzją nr (...) z dnia 25 marca 1982 r. o wpisaniu (...) w C. do rejestru cechów (k. 81), przyznać trzeba, że brak jest tej decyzji w aktach sprawy. Jej przedmiot w protokole z lustracji został oznaczony: „orzeczenie wpisu do rejestru Cechów, z uwzględnieniem zmian uchwalonych na Walnym Zgromadzeniu Delegatów”. Jednocześnie w aktach znajdują się decyzje wydane w dniu 25 marca 1982 r. z upoważnienia ówczesnego wojewody (...) o numerach (...) (k. 108), (...) (k. 106) i (...) (k. 107), którymi orzeczono wpis (...) w C., (...) w C. oraz (...) w C. z dniem 25 marca 1982 r. do rejestru cechów, a także decyzja wydana w dniu 25 marca 1982 r. z upoważnienia ówczesnego wojewody (...), nr (...), orzekająca wpis statutu (...) w C. z dniem 25 marca 1982 r. do rejestru cechów, z uwzględnieniem zmian uchwalonych przez walne zgromadzenie delegatów w dniu 26 listopada 1981 r. (k. 109). Ostatnio powołana decyzja administracyjna dotyczy wpisania statutu ze zmianami uchwalonymi 26 listopada 1981 r., co w zestawieniu jej z decyzją, na którą powołał się Sąd Okręgowy, której w aktach nie ma, jaką ma być decyzja wydana również 25 marca 1982 r. (nr (...)), każe z ostrożnością podchodzić do danych zawartych w protokole z lustracji co do samej decyzji w nim powołanej (o numerze (...)) oraz co do jej przedmiotu, skoro w protokole z lustracji wskazano w odniesieniu do niej, że i ta decyzja miała uwzględniać zmiany uchwalone przez walne zgromadzenie delegatów w dniu 26 listopada 1982 r. Podstawy są więc na tyle niepewne, że na podstawie powołanego protokołu z lustracji nie da się przyjąć domniemania faktycznego, o jakim mowa w art. 231 kpc, że w dniu 25 marca 1982 r. ówczesny wojewoda (...) wydał decyzję nr (...) o treści określonej w tym protokole z lustracji.

Jeśli zaś idzie o wskazane w apelacji decyzje administracyjne z dnia 17 października 1981 r. o numerach (...), (...) i (...), rzeczywiście w protokole nr (...) ze spotkania zarządu (...) w C. z przedstawicielami komitetów założycielskich cechów, które odbyło się dnia 6 listopada 1981 r. (k. 351-353), mowa jest o tych trzech decyzjach administracyjnymi, zgodnie z którymi „powstaną następujące Cechy: 1. (...), 2. (...), 3. (...)” (k. 351). Podobnie Sąd Okręgowy dysponował powołanym w apelacji pismem Dyrektora Wydziału (...) ówczesnego Urzędu Wojewódzkiego w C. z dnia 13 maja 1985 r. (znak: (...)) do (...) w C., w którym potwierdzono, że statut (...) w C., zatwierdzony decyzją nr (...) z 22 czerwca 1978 r., został w tym samym dniu wpisany do rejestru cechów (k. 178). Jak zaś wynika z decyzji Kierownika Wydziału (...) ówczesnego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w K. z 19 czerwca 1973 r., znak: (...), z dniem 1 lipca 1973 r. połączono (...) w C., (...) w C., (...) w C., (...) w C., (...) w C. i (...) w C., tworząc (...) w C., który przejął prawa i obowiązki dotąd istniejących Cechów (k. 338).

W efekcie Sąd Apelacyjny podziela jedynie te ustalenia Sądu Okręgowego, które dotyczą utworzenia w 1973 r. (...) w C., wyposażonego w majątek, w którym znajdowały się udziały w obu nieruchomościach, o jakie chodzi w sprawie, co na początku lat 80. XX w. ujawniono w księgach wieczystych, którymi były objęte. Ponadto podziela ustalenia dotyczące podjętych w 1981 r. zamierzeń o zmianach w strukturze cechów mających siedzibę w C. i podejmowanych w tym celu czynnościach oraz ich treści, nie zaś co do liczby powstałych cechów (trzech czy czterech), jak też co do treści uchwał czterech cechów, „że własność majątku należy niepodzielnie do tych cechów”, co obejmowało współwłasność dwóch nieruchomości, o które chodzi w sprawie. Podziela też ustalenia o wpisaniu w dniu 25 marca 1982 r. do rejestru

Cechów: (...), (...) oraz (...), jak też wpisaniu w tym rejestrze w tym samym dniu zmian w statucie (...) w C.. Ponadto Sąd Apelacyjny podzieliła ustalenia Sądu Okręgowego co do treści opinii, jakie wydane zostały przez (...) (w dniu 16 maja 2007 r.) oraz (...) (...) w C. (w dniu 10 sierpnia 2006 r.), z tym że nie oznacza to akceptacji przez Sąd drugiej instancji wniosków obu opinii. Sąd Apelacyjny podzieliła też ustalenia o wpisaniu (...) w C. do Krajowego Rejestru Sądowego, jak również dotyczące relacji między cechami będącymi stronami niniejszego procesu i ich współpracy do 2005 r. i później, a także w przedmiocie wpisów w księgach wieczystych i prób ich zmian w postępowaniu wieczysto księgowym oraz w przedmiocie procesu o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym. Tylko w tym zakresie ustalenia Sądu Okręgowego mają pewną podstawę i, jako prawidłowe, zasługują na akceptację. Pozostałe ustalenia takiej podstawy nie mają, na co zwrócił uwagę (...) w C., trafnie kwestionując je.

Rozstrzygnięcie sprawy nie wymaga jednak poczynienia dalszych ustaleń. Zasadny jest bowiem zarzut naruszenia art. 189 kpc. Merytoryczną przesłanką skuteczności powództwa z art. 189 kpc jest przecież interes prawny w żądaniu ustalenia stosunku prawnego. Powód tego interesu dopatrywał się w oddaleniu powództwa o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym z uwagi na brak dokumentu będącego podstawą wpisu w księgach wieczystych. Rozpoznając niniejszą sprawę, Sąd Okręgowy zaakceptował ten pogląd powoda, gdyż w razie jego uwzględnienia powód uzyska podstawę wpisu prawa współwłasności. Stwierdził więc, że interes prawny powoda przejawia się w niekorzystnym dla niego rozstrzygnięciu w sprawie o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym, bowiem wobec tego orzeczenia powództwo o ustalenie stało się dla powoda jedyną możliwością uzyskania ochrony prawnej.

W judykaturze wyjaśniono (wyrok Sądu Najwyższego z 9 września 2004 r., II CK 497/03, LEX nr 182088), a Sąd Apelacyjny pogląd ten podzieliła, że nawet sama możliwość wytoczenia powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie oznacza braku interesu prawnego do wniesienia powództwa o ustalenie prawa. Powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym pozostaje przecież w ścisłym związku z ustrojową funkcją ksiąg wieczystych, jaką jest ujawnienie – w celu zapewnienia bezpieczeństwa obrotu – stanu prawnego nieruchomości. Natomiast powództwo oparte na art. 189 kpc służy udzieleniu ochrony prawnej w procesie – przez ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego – osobie, która ma interes prawny w jej uzyskaniu. Inaczej mówiąc, gdy dany podmiot poszukuje ochrony prawnej poza treścią księgi wieczystej, ma interes prawny w zgłoszeniu powództwa o ustalenie współwłasności nieruchomości, zwłaszcza gdy nie należy do kręgu osób legitymowanych czynnie do wniesienia powództwa z art. 10 ukwł, jakimi są osoby uprawnione do złożenia wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej na podstawie art. 626² § 5 kpc (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 15 marca 2006 r., III CZP 106/05, OSNC 2006 r., nr 10, poz. 160). Tymczasem w niniejszej sprawie powód domaga się ochrony prawnej w postaci ustalenia współwłasności nieruchomości nie poza treścią księgi wieczystej, nie mogąc inaczej uzyskać tego rodzaju ochrony przez usunięcie niepewności co do stosunku prawnego bądź prawa, ale właśnie dlatego, że choć twierdził, że jest współwłaścicielem nieruchomości, to jego powództwo o odpowiadające jego twierdzeniu uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym okazało się nieskuteczne z tej przyczyny, że nie dysponował dokumentami, jakie w ocenie Sądu Okręgowego w Częstochowie były niezbędne dla wykazania zasadności powództwa. Nie sposób oprzeć się wrażeniu, że powód potraktował niniejszą sprawę jako swoistą instancję odwoławczą od niekorzystnego dla niego wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z 2 marca 2010 r., sygn. akt VI Ca 79/10, czego nie można zaakceptować, gdyż nie ma ku temu podstaw w obowiązującym prawie.

Reasumując tę część rozważań, powód nie wykazał interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie współwłasności obu nieruchomości, o które chodzi w niniejszej sprawie. Już tylko z tej przyczyny powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż interes prawny jest konieczną przesłanką materialnoprawną powództwa opartego o art. 189 kpc, przez co w razie niewykazania interesu prawnego powództwo musi być oddalone.

Nie ma więc potrzeby analizowania kolejnego zarzutu naruszenia prawa materialnego. Od wyniku badania tego zarzutu nie zależy bowiem rozstrzygnięcie sprawy. Wystarczające jest wskazanie, że dopiero wykazanie interesu prawnego skutkowałoby potrzebą analizowania zagadnienia powstania i ustania osoby prawnej, jaką jest cech w

aktualnym porządku prawnym (art. 7 ust. 3 pkt 1 w związku z art. 8 ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, tekst jednolity w Dz. U. z 2002 r., Nr 112, poz. 979 ze zm.) oraz w poprzednim porządku prawnym, nabywając osobowość prawną z chwilą wpisania do rejestru przez upoważniony terenowy organ administracji państwowej, określony w przepisach powołanego już rozporządzenia w sprawie organizacji cechów (art. 25 ust. 3 i 4 wcześniej powołanej ustawy z dnia 8 czerwca 1972 r. o wykonywaniu i organizacji rzemiosła). Przepisy ostatnio wskazanej ustawy z dnia 8 czerwca 1972 r. o wykonywaniu i organizacji rzemiosła oraz rozporządzenia w sprawie organizacji cechów regulowały zagadnienie powstania i ustania cechów. Sąd Okręgowy nie zwrócił uwagi, że stosownie do art. 37 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 8 czerwca 1972 r. o wykonywaniu i organizacji rzemiosła w brzmieniu określonym w tekście jednolitym opublikowanym w Dz. U. z 1977 r., Nr 4, poz. 20, to jest obowiązującym w czasie mającym znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, zadaniem (...) było rozwijanie działalności społeczno-gospodarczej rzemiosła, udzielanie mu pomocy oraz nadzór nad działalnością izb rzemieślniczych, a w szczególności określanie zasad tworzenia, łączenia i likwidacji cechów (w sprawie nie idzie o likwidację cechu na podstawie § 8 rozporządzenia w sprawie organizacji cechów o tej treści, że w razie konieczności zapewnienia prawidłowej działalności cechu organ do spraw handlu, przemysłu i usług może wydać decyzję o: 1) likwidacji cechu, wskazując inny cech, który przejmie prawa i obowiązki cechu zlikwidowanego, 2) połączeniu cechów, 3) zmianie zakresu branżowego lub terenu działania cechu). Ponieważ powód nie wykazał interesu prawnego w wytoczeniu powództwa, nie było potrzeby ustalania treści uchwały właściwego organu Centralnego Związku Rzemiosła, jakim była Krajowa Rada Rzemiosła, w sprawie zasad tworzenia, łączenia i likwidacji cechów, a także podziału środków i zadań oraz majątku cechów w związku z ich podziałem. Podobnie nie zachodziła potrzeba dokonywania dalszych ustaleń, czy cechy będące stronami niniejszego procesu, przecież zarejestrowane nadal w rejestrze, uległy przekształceniu bądź likwidacji, o czym mowa w art. 15 wskazanej już ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle.

Zaskarżony wyrok podlegał więc zmianie w części uwzględniającej powództwo przez jego oddalenie (art. 386 § 1 kpc), co wymagało zmiany zawartego w nim orzeczenia o kosztach procesu między powodem a (...) w C., stosownie do wyniku sprawy (art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 kpc).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 kpc, a także § 6 pkt 6 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity w Dz. U. z 2013 r., poz. 490), mając na względzie wynik postępowania apelacyjnego oraz wartość przedmiotu zaskarżenia.

O nieuiszczonej opłacie od apelacji orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 uksc.

Jeśli chodzi o zażalenie, zasługuje ono na częściowe uwzględnienie.

Mianowicie brak jest w okolicznościach sprawy takich, które odpowiadałyby treści art. 102 kpc, ze względu na który Sąd Okręgowy nie obciążył powoda kosztami procesu na rzecz pozwanych A. O. i J. O.. Zwrócić trzeba uwagę, że pozwani ci nabyli udziały w nieruchomości, gdy nie wiedzieli o wytoczonym powództwie, nieujawnionym w księdze wieczystej. Nabyli te udziały w zaufaniu do księgi wieczystej. Proces zaś wygrali, co uprawniało ich do kosztów procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 kpc w związku z § 6 pkt 6 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. Tyle tylko, że reprezentowani byli przez jednego pełnomocnika będącego radcą prawną, co miało wpływ na nakład jego pracy. Z tej ostatniej przyczyny, na podstawie art. 109 § 2 kpc, należało zasądzić na ich rzecz łącznie minimalną stawkę wynagrodzenia, o jakiej mowa w § 6 pkt 6 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.

Zaskarżone postanowienie podlegało więc zmianie na podstawie art. 386 § 1 w związku z art. 397 § 2 kpc.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono mając na względzie wynik tego postępowania oraz wartość przedmiotu zaskarżenia zażaleniem przez każdego z pozwanych, jak też nakład pracy pełnomocnika pozwanych (art.

98 § 1 i 3 w związku z art. 99 kpc, art. 109 § 2 kpc, jak też § 6 pkt 3 w związku z § 12 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.